

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
سالمند	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۰ از ۱۷

دستورالعمل

راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند

بسمه تعالی

تهیه کننده: گروه معماری	تایید کننده: معاونت فنی	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی
تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تاریخ: فروردین ۱۴۰۴

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱ از ۱۷

مقدمه:

با عنایت به بهبود وضع بهداشت در جامعه، امکان غلبه بر بیماری‌ها، تغییر سبک زندگی و دسترسی بیشتر و آسان‌تر به خدمات پیشرفته درمانی در کشور و با استناد به آمارهای ملی و بین‌المللی، میانگین سنی جمعیت ایران بسرعت در حال افزایش است؛ بطوریکه میزان اهمیت و فوریت رسیدگی به وضعیت سالمندان و ارائه راهکارها برای خدمت‌رسانی به آنان در سال‌های آتی نمایان خواهد شد.

با توجه به فزونی رشد جمعیت سالمند در مقایسه با رشد جمعیت کل کشور، برای تامین امنیت، مشارکت و سلامت این گروه سنی در حال رشد بعنوان افراد آسیب‌پذیر، مستلزم تقویت منابع و زیرساخت‌ها در حوزه سلامت و برنامه‌ریزی آینده-نگر خواهد بود. بر این اساس لازم است در زمینه ساخت فضای فیزیکی مناسب در حوزه سلامت نیز، به مواردی همچون طراحی معماری و تاسیسات مناسب فضا از جمله کنترل ارتفاع سطوح، دسترسی مناسب به دستشویی و حمام، پیش‌بینی مسیرهای عبور و مرور اعم از راهروها، پله، آسانسورها و ... متناسب با وضعیت و نیاز سالمند توجه ویژه شود.

در مراکزی همچون مراکز مراقبت‌های طولانی مدت hospice یا مراکزی که خدمات post-hospitalization (مراکزی که در زنجیره‌های پایانی، خدمات تخصصی سالمندان ارائه داده و از لحاظ طراحی نزدیکترین فضا به بیمارستان است) و خدمات حرفه‌ای بازتوانبخشی به سالمندان جهت بازگشت به فعالیت‌های روزانه پیش از بستری ارائه می‌شود، نه تنها با ارائه آموزش‌های مناسب و حرفه‌ای، میزان آسیب‌پذیری و نیاز به بستری مجدد کاهش می‌یابد بلکه بر خلاف بخش‌های مراقبت‌ویژه در بیمارستان، حضور افراد خانواده در کنار بیماران به افزایش سرعت بهبود بیماران کمک فراوان می‌کند. همچنین خدماتی از قبیل تغذیه، فعالیت ورزشی متناسب با نیاز هر سالمند و پایش عمومی سلامت ارائه می‌گردد. در کنار این خدمات، فضایی ایجاد می‌شود که سالمندان با یکدیگر ارتباط برقرار نموده و از فعالیت‌های خلاقانه و گروهی لذت ببرند. مجموعه این خدمات به بهبود سلامت فیزیکی، روانی و عملکرد مغزی و ادراکی سالمندان، کمک شایانی خواهد نمود.

نام دستورالعمل:

دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند

هدف:

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۲ از ۱۷

- رعایت اصول و ضوابط فنی و مهندسی در طراحی، ایجاد، توسعه و بهسازی فضاهای دوستدار سالمند
- ارتقاء کیفیت فضای فیزیکی فضاهای دوستدار سالمند و استاندارد نمودن فضاهای موجود
- امکان ارائه خدمات مناسب و موثر به سالمندان

ضرورت اجرای دستور العمل :

رعایت اصول و ضوابط فنی و مهندسی در فضاهای دوستدار سالمندان، ضامن افزایش آسایش محیطی، کاهش خطرات احتمالی از جمله زمین خوردن و همچنین کاهش اثرات نامطلوب ناشی از اختلالات شناختی به همراه حفظ شان و احترام به سالمندان خواهد بود.

حیطه شمول دستور العمل:

ساختمان‌های بهداشتی درمانی- بیمارستان‌ها - ساختمان‌های کلینیکی و پاراکلینیکی - مراکز مراقبت‌های طولانی مدت (hospice)- مراکز نگهداری سالمندان از جمله خانه‌های نگهداری سالمندان و ...

تعاریف:

سالمند: معمولاً بر حسب سن تقویمی تعریف می‌شود و عموماً ۶۵ سالگی را آغاز سالمندی تلقی می‌کنند.

فضاهای دوستدار سالمند: فضاهایی که پاسخگوی نیازهای فیزیکی و ادراکی سالمندان باشند و شرایط افزایش ایمنی بمنظور جلوگیری از حوادث برای سالمندان را فراهم نمایند.

بیمارستان دوستدار سالمند: بیمارستانی است که در آن محیط، فرهنگ سازمانی و فرایندهای مراقبتی و پاسخ به نیازهای فیزیکی و ادراکی سالمندان، منجر به ارتقا سلامتی (تغذیه و فعالیت‌های فیزیکی) و افزایش ایمنی (جلوگیری از حوادث) می‌شود و شامل بیماران، بستگان و همراهان بیماران و مراقبینی می‌شود که در فرایند مراقبت و درمان حضور دارند.

ضوابط و الزامات فضاهای دوستدار سالمند

این دستورالعمل بعنوان راهنمای طراحی جهت شناخت و رعایت ضوابط و ویژگی‌های فضا و عناصر محیط پیرامونی و کلیاتی از الزامات تاسیسات مکانیک و برق در فضاهای دوستدار سالمند تهیه شده است. ضوابط مذکور در زمینه فضاهایی که سالمند بیشترین حضور را دارد (با ویلچیر و یا بدون آن) از جمله اتاق‌های استراحت و بستری سالمند، فضای انتظار، اتاق فعالیت‌های گروهی و .. ارائه شده است.

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۳ از ۱۷

بدیهی است خدمات توانبخشی مرتبط با سالمندان از اهمیت زیادی برخوردار بوده که به دلیل الزامات خاص عملکردی فضاهای مرتبط با بخش توانبخشی (شامل فضاهای آبدرمانی، فیزیوتراپی، کاردرمانی، شنوایی سنجی و ...)، ضوابط مربوطه در این دستورالعمل ارائه نشده است.

رعایت دستورالعمل‌های مرتبط از جمله شرایط و ضوابط اختصاصی مراکز توانبخشی و نگهداری سالمندان سازمان بهزیستی کشور، ضوابط و مقررات شهرسازی برای افراد دارای معلولیت جسمی و حرکتی، الزامات عمومی ساختمانی از جمله مباحث مقررات ملی ساختمان و ... در طراحی فضاهای دوستدار سالمند بایستی مورد توجه قرار گیرد.

۱- ضوابط کلی محیط فضای دوستدار سالمند

- ساختار فضاها، تجهیزات و امکانات باید به گونه‌ای باشد که ایمنی، استقلال و سلامت عملکرد سالمندان حفظ شود.
- در صورت بروز شرایط بحران، بایستی دارای محل‌های امن جهت استفاده باشد.
- دارای فضای فیزیکی استاندارد و متناسب با شرایط سالمند و افراد ناتوان باشد.
- رعایت کلیه ضوابط طراحی برای معلولین در فضاهای دوستدار سالمند الزامیست.

۲- ضوابط فضا

۱-۲- اتاق استراحت و بستری

۱-۱-۲- الزامات معماری فضا:

۱. اتاق بستری سالمند در مکانی انتخاب شود که دارای آرامش نسبی بوده و از آلودگی صوتی به دور باشد، از پاکیزگی هوا برخوردار باشد و دارای پنجره رو به بیرون و فضای باز نیز باشد؛ لذا توصیه می‌شود در طبقات زیرزمین قرار نگیرد.
 ۲. هریک از اتاق‌ها مجهز به دستگیره افقی کمک بیمار در ارتفاع مناسب، سرویس بهداشتی فرنگی و حمام دستگیره افقی کمک بیمار در ارتفاع مناسب در مجاورت روشویی و سرویس بهداشتی و دوش باشد.
 ۳. بین تخت‌ها فاصله مناسب جهت حرکت ویلچیر و تجهیزات اورژانسی در نظر گرفته شود.
 ۴. اتاق‌های بستری به تناسب به صورت تک تختی، دو تختی، سه تختی و چهار تختی در نظر گرفته شود.
 - در اتاق‌های بستری چهار تختی، سرویس و حمام به تفکیک از هم در نظر گرفته شوند.
 ۵. مصالح بکاررفته در کف دارای مشخصات زیر باشند:
- مات و بدون درخشندگی
 - غیرلغزنده
 - جاذب صدا

۲-۱-۲- الزامات تاسیسات برق و مکانیک:

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۴ از ۱۷

۱. نصب زنگ اخبار با دسترسی آسان و جهت اطلاع از وقوع حادثه در بالای تخت و در نزدیکی دستشویی و حمام ضروری است.
۲. کنترل سیستم صوتی و تصویری در دسترس و اگر برخی سیستم‌ها دارای دکمه باشند در فاصله ۱۲۰ سانتیمتری از سطح زمین قرار داده شود.
۳. از وسایل و تجهیزات دارای آلودگی صوتی مانند یخچال، دستگاه‌های تهویه و ... کمتر استفاده شود.
۴. جهت پخش موسیقی و پیچینگ از سیستم صوتی مناسب در اتاق‌های بستری استفاده گردد ضمناً سیستم صوتی داخل اتاق یا صدای پیچ قابل کنترل باشد.
۵. طراحی روشنایی اتاق بستری به نحوی انجام شود که دارای نور کافی بوده و همچنین تابش‌های خیره کننده در محیط وجود نداشته باشد. پیشنهاد می‌شود از کلیدهای قابل تنظیم نور اتاق (دیمر) استفاده شود.
۶. چراغ مطالعه در کنار تخت‌های بستری قرار گرفته و کلیدهای مربوط به این چراغ‌ها نیز در نزدیکی تخت بستری پیش‌بینی شود.
۷. کلیدهای مربوط به روشنایی عمومی اتاق‌های بستری در نزدیکی در ورودی قبل از وارد شدن به اتاق قرار گیرد و در ارتفاع یک متر از کف باشد. کلید قطع و وصل روشنایی اتاق در نزدیکی تخت بستری نیز پیش‌بینی شود.
۸. از سیستم احضار پرستار در اتاق‌های بستری استفاده گردد.
۹. جهت تسهیل در استفاده از تلفن، دستگاه تلفن جهت استفاده سالمند مناسب‌سازی شود از سیم تلفن ثابت با طول مناسب یا از سیستم‌های بی‌سیم استفاده شود و صدای زنگ تلفن قابل تنظیم باشد.
۱۰. در نزدیک تخت سالمند کمتر از آلارم‌های متعدد تاسیسات برقی استفاده گردد.

۲-۲- فضای انتظار

۱. این فضا در نزدیکترین مکان نسبت به ورودی و قبل از واحد بستری طراحی شود.
۲. تجهیزات سمعی و بصری مناسب و سیستم پیچینگ مناسب در فضای انتظار استفاده شود.
۳. در این فضا اتاق‌های آرام و کوچک بدون محرک‌های مختلف بمنظور امکان مکالمه برای افراد با اختلالات شنوایی وجود داشته باشد.
۴. از ترکیب یک صفحه نمایش با حرکت آرام نوشته به همراه بیان متن در سالن انتظار استفاده شود.
۵. مصالح بکاررفته در کف دارای مشخصات زیر باشند:
 - مات و بدون درخشندگی
 - غیرلغزنده
 - جاذب صدا

۲-۳- اتاق فعالیت‌های گروهی

۲-۳-۱- الزامات معماری فضا:

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۵ از ۱۷

۱. در مکان مناسب بمنظور سهولت دسترسی و نزدیک به فضاهای مراقبین، پرستاران و اشراف آنان باشد و فاصله مناسب از محل استراحت سالمندان داشته باشد.
۲. دارای چشم‌انداز مناسب (ترجیحا به فضای سبز) جهت آرامش سالمندان باشد.
۳. چیدمان تجهیزات و مبلمان، مناسب تردد راحت سالمند باشد.
۴. امکانات و تجهیزات آموزشی و تفریحی شامل وسایل بازی‌های فکری و جمعی از جمله شطرنج و ... باشد.
۵. مصالح بکار رفته در کف دارای مشخصات زیر باشند:
 - مات و بدون درخشندگی
 - غیرلغزنده
 - جاذب صدا

۲-۳-۲- الزامات تاسیسات برق و مکانیک:

۱. دارای روشنایی و نور کافی بوده همچنین تابش‌های خیره‌کننده در محیط وجود نداشته باشد.
۲. دارای امکانات و تجهیزات آموزشی و تفریحی مانند تجهیزات سمعی و بصری مناسب و ... باشد.
۳. جهت پخش موسیقی و پیچینگ از سیستم صوتی مناسب استفاده گردد. همچنین سیستم صوتی داخل اتاق یا صدای پیچ قابل کنترل باشد.

۲-۴-۲- سرویس بهداشتی و حمام

۲-۴-۱- الزامات معماری فضا:

۱. مصالح کف بکار رفته قابل شستشو، با قابلیت جذب آب کم و غیرلغزنده باشد.
۲. محدوده نشیمن‌گاه توالت برای سالمندان کاملا قابل رویت و تشخیص باشد و از نشیمن‌گاه با ابعاد مناسب برای این منظور استفاده گردد.
۳. در مواردی که نیاز به کمک همراه و یا کمک بهیار باشد، طراحی و ابعاد فضا باید امکان کمک را در این فضا فراهم کند.
۴. نصب دستگیره در طرفین توالت فرنگی و حمام الزامیست. (میله دستگیره با شیب ۴۵ درجه کنار توالت فرنگی برای کمک به نشستن وجود داشته باشد. میله دستگیره و سطوح مجاور آن باید عاری از هر نوع عنصر نوک تیز و ساینده باشد و قابل شستشو، مقاوم در برابر آب و رطوبت، با رنگ متمایز از دیوار و از مصالحی باشد که حداقل آلودگی را به خود جذب نماید).
۵. درب حمام و سرویس بهداشتی، با قابلیت ورود ویلچیر، به بیرون باز شود تا گشودن آن در مواقع اضطراری از بیرون امکان‌پذیر باشد.
۶. جهت ایجاد سهولت تردد، روشویی در نزدیک‌ترین فاصله و حمام در دورترین فاصله نسبت به در ورودی سرویس قرار گیرد.

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۶ از ۱۷

۷. برای بیمارانی که توانایی استحمام به صورت ایستاده و یا نشسته را ندارند، یک فضای حمام با برانکار به همراه وان، مشترک بین چند بخش بستری در نظر گرفته شود.

۲-۴-۲ الزامات تاسیسات برق و مکانیک:

- از سیستم احضار پرستار در سرویس‌های بهداشتی و در ارتفاع مناسب استفاده گردد.
- برای پیشگیری از حوادث و ایمنی سالمندان، سرویس بهداشتی و حمام دارای نور کافی باشد.
- سرویس بهداشتی از نوع توالت فرنگی، دارای شیلنگ شستشو و دکمه سیفون در دسترس باشد. در هر بخش یک چشمه سرویس بهداشتی ایرانی، در حوزه عمومی در نظر گرفته شود. همچنین علائم واضح برای چگونگی استفاده از فلاش تانک‌های دکمه‌ای و دیواری نصب گردد.
- عملکرد تخلیه آبروها به گونه‌ای باشد که علاوه بر عملکرد صحیح و جلوگیری از آب گرفتگی در فضای سرویس بهداشتی، برای سالمندان ایجاد مزاحمت ننماید.
- شیرآب‌های دستشویی اهرمی یا شیرهای مجهز به چشم الکترونیک (با قابلیت خودکار تنظیم دمای آب) باشد.
- آینه دستشویی حمام قابل تنظیم باشد.
- نصب صحیح و مستحکم روشویی (با استفاده از حلقه نگهدارنده زیر روشویی‌ها) با ارتفاع مناسب، همچنین شیرآلات به طوری که در صورت زمین خوردگی احتمالی سالمند، باعث مخاطرات و آسیب دیدگی بیشتر نشود، الزامی است.
- اگزاست مناسب برای سرویس بهداشتی در حدود حداقل ۱۵۰ سی اف ام پیش‌بینی گردد.
- محافظت‌های لازم از شیرآلات منصوبه و آب بهداشتی در جریان در شیرها، برای جلوگیری از آلودگی، نظیر فاصله هوایی مناسب و وسایل مانع برگشت آب و کنترل دمای آب جهت تامین دمای آسایش انجام گیرد.
- نصب پرل‌اتور مناسب برای پخش آب و راحتی در زمان شستشو که همواره از صحت عملکرد آن اطمینان حاصل شود الزامی است.
- در حمام سردوشی با قابلیت تنظیم ارتفاع نصب گردد. (جهت جلوگیری از لیز خوردن از کفپوش‌های مناسب در کف وان و زیردوش استفاده شود. توصیه می‌شود در چنین موقعیتی از دمپایی با کف لاستیکی استفاده شود).

۲-۵-۲ راهروها

برخی الزامات موثر در حفظ ایمنی، آسایش، دسترسی مناسب، تناسب و تطابق با شرایط بیماران سالمند در راهروها بشرح ذیل است:

- عرض مفید راهرو، پهنایی است که به واسطه هیچ وسیله‌ای نباید مسدود یا محدود شده باشد. بنابراین مواردی همچون عناصر سازه‌ای (ستون‌ها، برآمدگی‌های دیوار و...) و یا عناصر تاسیساتی (رادیاتورها، لوله‌ها، سینک دستشویی، کپسول‌های آتش‌نشانی و...) و یا تجهیزات (مخزن آب، کیوسک تلفن، صندلی و...) باید الزاماً خارج از عرض مفید مورد

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۷ از ۱۷

نیاز نصب و چیدمان شوند. (عرض راهروهای بیمارستان بر اساس موارد مندرج در مجموعه کتب استاندارد برنامه‌ریزی و طراحی بیمارستان ایمن در نظر گرفته شود).

۲. عرض راهروها باید مناسب برای عبور و مرور افراد، برانکارها، صندلی‌های چرخ‌دار و چرخش آن‌ها باشد.
۳. حتی المقدور راهروها طولانی نباشند. در فواصل مناسب فضایی جهت نشستن و استراحت موقت سالمندان در حال تردد در نظر گرفته شود. پیشنهاد می‌شود فضاهای استراحت در فرورفتگی‌هایی در جوار راهرو در نظر گرفته شوند.
۴. توصیه می‌شود پنجره در انتهای راهرو تعبیه نشود. این امر سبب اختلال در بینایی (ضد نور شدن) می‌شود. مگر آنکه نور آن به گونه‌ای کنترل شود.
۵. راهروها نباید در مسیر جریان باد باشند.
۶. رنگ دیوار راهروها باید روشن و مات بوده، به گونه‌ای که روشنایی طبیعی و غیرطبیعی را منعکس ننماید. بهتر است رنگ کف راهروها، برای ایجاد تضاد رنگ‌ها تیره‌تر از دیوارها باشد.
۷. در تمام طول راهروهای بخش‌های ساختمان، دستگیره‌ی کمکی نصب شود. ارتفاع لبه‌ی بالایی دستگیره‌ی کمکی در تمامی راهروها اعم از راهروهای بخش و راهروهای عمومی، باید ۰/۹ متر از کف تمام‌شده باشد. مناسب است در محل دستگیره‌های کمکی، از ضربه‌گیر استفاده شود.
۸. در بناها، ابعاد صندلی چرخ‌دار و رعایت مقررات فضا برای چرخش صندلی و عبور آن‌ها از راهروها، از اهمیت خاصی برخوردار است. طول کلی صندلی چرخ‌دار معمولاً بین ۱/۱ تا ۱/۲ متر و عرض آن بین ۰/۶ تا ۰/۷ متر است.
۹. تسهیلات و امکانات مورد نیاز اشخاصی که به صندلی چرخ‌دار وابسته‌اند، حداقل در ارتفاع ۰/۲ متر و حداکثر در ارتفاع ۱/۶ متر از کف تمام شده باید باشد. البته توصیه می‌شود جهت دسترسی و اشراف راحت، این امکانات در ارتفاع بین ۰/۷ تا ۱/۲ متر از سطح اتاق باشد.
۱۰. بر اساس مطالب بند قبل، جهت استفاده افراد بر روی ویلچیر، حداکثر ارتفاع لبه بالایی دستگاه تلفن نصب شده روی دیوار و مانند آن‌ها از کف ۱/۲ متر باید باشد. تمام کلیدها و کنترل‌ها مانند دکمه‌های آسانسور، زنگ‌ها، تلفن‌ها، چراغ‌ها و... بایستی در ارتفاعی بین ۰/۹ تا ۱/۲ متر از کف و به فاصله حداقل ۰/۵ متر از گوشه‌ی اتاق‌ها و فضاها قرار گیرند.
۱۱. در فضایی که نیاز به فراهم کردن امکان چرخش ۳۶۰ درجه‌ای ویلچیر توسط استفاده‌کننده‌ی آن (بدون همراه) وجود دارد، فضایی دایره‌ای شکل و بدون مانع به قطر خالص حداقل ۱/۵ متر باید در نظر گرفته شود.
۱۲. جهت آسایش افراد روی ویلچیر باید تا حد ممکن از تغییر ناگهانی ارتفاع در سطوح اجتناب شود؛ ولی در موارد ضروری، تغییر در سطوح عمودی تا ۶ میلی‌متر بلامانع بوده و در این حالت نیازی به پرداخت لبه‌ها وجود ندارد. اگر تغییرات در سطوح بین ۶ تا ۲۰ میلی‌متر باشد، باید به وسیله‌ی یک شیب ملایم تغییر ارتفاع سطوح را از بین برد. در صورت ایجاد تغییرات بیش از ۲۰ میلی‌متر، ضوابط سطح شیب‌دار رعایت شود.
۱۳. به دلیل آسیب‌پذیرتر بودن گوشه‌های دیوارها در برابر برخورد تجهیزات متحرک و جلوگیری از تخریب آن‌ها، لازم است در کلیه گوشه‌های فضاهایی که در آن تجهیزات متحرک وجود دارد محافظ نصب شود. محافظ گوشه‌ها

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۸ از ۱۷

(ضربه گیرهای عمودی کنج‌ها) باید از ارتفاع ۰/۱۵ متر از کف تمام شده تا ارتفاع ۰/۹ متر ادامه پیدا کند. لبه‌ی بالای این محافظ می‌تواند تا ارتفاع ۱/۵ متر نیز ادامه پیدا کند.

۱۴. بر اساس آنچه در بند ۱ ارائه شده است، اشیای نصب شده بر روی دیوارهای راهرو که لبه‌ی خارجی آن‌ها بین ۰/۷ تا

۲ متر بالای کف تمام شده باشند، نباید بیش از ۱۰ سانتی‌متر در مسیر راهرو پیش‌آمدگی داشته باشند.

۱۵. تراز کف اتاق با راهرو در یک سطح قرار گیرد.

۱۶. روشنایی مناسب در راهروها برای جلوگیری از لغزش و زمین خوردن سالمندان پیش‌بینی شود.

۲-۶- عناصر ارتباط دهنده عمودی

۲-۶-۱- پلکان و شیب‌راه‌ها (رَمپ)

۱. حتی الامکان مسیر تردد سالمند فاقد پله باشد و در صورت وجود پله، بالابر یا رمپ پیش‌بینی شود.
۲. راه‌پله‌ها باید در مکان‌های مناسب تعبیه شوند و با علائم راهنما مشخص شده باشند.
۳. راه‌پله‌ها می‌بایست به طور مستقیم یا غیرمستقیم به راهروی اصلی منتهی شود.
۴. از طراحی راه‌پله‌های با چشم‌پله‌ی باز که ممکن است خطر سقوط برای سالمندان داشته باشند اجتناب شود. در صورت طراحی، ارائه تمهید و راهکارهایی جهت افزایش ایمنی باید انجام گیرد.
۵. پیشنهاد می‌شود حداکثر تعداد پله‌ها ۹ عدد در هر بازو و با پاگرد مناسب اجرا گردد.
۶. در صورت امکان تعداد پله‌ها در هر بازو برابر و کاملاً مشابه باشند چرا که هرگونه عدم تشابه سبب سردرگمی خواهد شد.
۷. از ایجاد گوشه‌های تیز در طراحی پله‌ها اجتناب شود.
۸. پوشش کف پله باید از جنس سخت و غیر لغزنده باشد.
۹. کف‌سازی محدوده پاگردها، به لحاظ بصری بهتر است از مصالح متضاد با کف فضاهای مجاور باشد.
۱۰. وجود محدوده هشدار (علائم حسی در کف)، در پاگردها برای نابینایان و کم‌بینایان الزامی است. محدوده هشدار حداقل ۰/۴ متر از اولین پله فاصله داشته و ابعاد آن حداقل ۰/۸ متر عمق و ۱/۲ متر پهنا دارد.
۱۱. در صورت عرض زیاد پلکان می‌توان از یک نرده در وسط آن استفاده نمود تا امکان استفاده از دو طرف آن فراهم باشد.
۱۲. نصب هرگونه اجزای الحاقی غیر هم‌سطح روی کف پله ممنوع است.
۱۳. پله‌های اولی و انتهایی نباید به داخل پاگرد پیش‌روی کنند.
۱۴. پله‌ها باید دارای پاخور (پیشانی پله) و کف پله یکسان و یک اندازه باشد. پاخور پله باید بسته باشد.
۱۵. عرض کف پله برای سالمندان از ۳۰ سانتیمتر کمتر نباشد و ارتفاع پله ۱۵ سانتیمتر باشد.
۱۶. بایستی در پله‌ها و تمامی مسیرهای دارای شیب، از دستگیره‌های کمکی و نرده‌ها استفاده شود.

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۹ از ۱۷

۱۷. پله‌ها باید در هر دو طرف نرده داشته باشند. نرده‌ها فاصله مناسب از دیوار داشته باشند تا فضای کافی برای گرفتن آن وجود داشته باشد. وجود دستگیره‌ها در طرفین راه‌پله، برای کمک به افرادی است که سالمند هستند یا دچار ناتوانی‌های جسمی- حرکتی هستند لذا ضروری است نرده‌ها استحکام کافی برای تحمل وزن افراد را داشته باشد.

۱۸. جهت ایجاد فضای کافی جهت گرفتن نرده، حداقل فاصله ۴ سانتیمتر از دیوار رعایت گردد.

۱۹. میله‌های دستگیره باید در قسمت بالا و پایین پله ادامه داشته و از لبه‌ی اولین و آخرین پله ۳۰ سانتیمتر بیرون‌زدگی داشته باشد.

۲۰. ارتفاع میله‌های دستگیره در محل دماغه ۸۵ سانتیمتر پیشنهاد می‌گردد.

۲۱. پیشنهاد می‌گردد سطح مقطع میله‌های دستگیره‌های راه‌پله‌ها، دایره‌ای به قطر ۴ سانتی‌متر در نظر گرفته شود.

۲۲. فاصله‌ی خالی بین دو نرده‌ی عمودی دست‌انداز نباید بیش از ۱۱ سانتیمتر باشد.

۲۳. پیشنهاد می‌شود جهت آسایش بیماران خصوصاً سالمندان، قسمتی از دستگیره‌ی کمکی که با دست تماس دارد از جنس مصالح گرم (با ضریب انتقال حرارتی کم) و دارای رنگی متفاوت باشد. این قسمت باید به راحتی قابل شست‌وشو بوده و هم‌چنین نباید دارای گوشه و زوایای تیز باشد.

۲۴. تغییرات ارتفاع در جاهایی نظیر لبه پله‌ها با رنگ مشخص قابل دیدن مانند زرد، سفید یا برجسب‌های نواری شکل بازتابنده نور مشخص گردد.

۲۵. نکات اجرایی در خصوص پله‌ها مطابق مندرجات مباحث مقررات ملی ساختمان از جمله جلد ۴ و ۱۵ و جلد دهم از مجموعه کتب "استاندارد برنامه‌ریزی و طراحی بیمارستان ایمن" رعایت گردد.

۲۶. روشنایی راه‌پله به صورت مناسب برای سالمندان تعبیه گردد.

۲۷. تعبیه شیب‌راه برای تمامی نقاط با اختلاف تراز برای رفت و آمد افراد سالمند بر روی ویلچیر، الزامی است. در نقاط کم تردد، استفاده از بالابر (لیفت) می‌تواند جایگزین شیب‌راه گردد.

۲۸. شیب رمپ بین ۵ تا ۸ درصد باشد. (ترجیحاً شیب ۵ درصد) در سطوح شیب‌دار بیش از ۳ متر طول (تا حد مجاز ۹ متر) به ازای هر متر افزایش طول ۵ سانتیمتر به عرض مفید آن اضافه و ۰/۵ درصد از شیب آن کاسته شود.

۲۹. در صورتی که مسیر شیب‌راه رفت و برگشتی (یک طرفه) باشد، حداقل عرض شیب‌راه یک طرفه برای ویلچیر و افراد با ناتوانی جسمی - حرکتی ۱/۲ متر و برای انتقال با برانکار ۱/۵ متر باشد.

۳۰. در صورتی که مسیر شیب‌راه رفت و برگشتی (دو طرفه) باشد، حداقل عرض شیب‌راه دو طرفه برای ویلچیر و افراد با ناتوانی جسمی - حرکتی ۱/۸ متر و برای انتقال با برانکار ۲/۱ متر باشد.

۳۱. نصب نرده در دو طرف رمپ ضروری است. در این راستا پیشنهاد می‌گردد؛ نصب نرده به صورت مجزا برای افراد ایستاده در ارتفاع ۰/۹ متر و برای افراد بر روی ویلچیر در ارتفاع ۰/۷ متر صورت گیرد.

۳۲. بالا و پایین رمپ با رنگ زرد علامت‌گذاری شود.

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۰ از ۱۷

۲-۶-۲- آسانسورها

۱. آسانسورهای عمومی باید از معابر عمومی بدون پله و معابر عبور افراد سالمند و افراد با ناتوانی‌های جسمی و حرکتی در هر یک از طبقات، بدون بالا و پایین رفتن از پله قابل دسترس باشد.
۲. دکمه‌های آسانسور در ارتفاع ۹۰ تا ۱۲۰ سانتیمتر از کف قرار داشته باشند.
۳. در صورت امکان طراحی موقعیت آسانسورها به گونه‌ای باشد که امکان پیش‌بینی کابین آسانسور با در دو طرفه وجود داشته باشد تا افراد روی صندلی چرخ‌دار، بدون چرخش امکان خروج از آسانسور را داشته باشند.
۴. درهای اتوماتیک آسانسورها باید به گونه‌ای تنظیم شوند که زمان کافی برای داخل شدن به اتاقک آسانسور و خارج شدن از آن به سالمندان و معلولین داده شود.
۵. برای آسانسورهای نفربر با قابلیت حمل ویلچیر، حداقل ابعاد خالص کابین ۱۱۰ سانتیمتر در ۱۴۰ سانتیمتر و ارتفاع ۲/۲ متر در نظر گرفته شود.
۶. فاصله بین کابین آسانسور و کف طبقه کمتر از ۱۵ میلیمتر باشد.
۷. الزامات طراحی و اجرای آسانسورها بر اساس موارد مندرج در مبحث ۱۵ مقررات ملی ساختمان و جلد دهم مجموعه کتب استاندارد برنامه‌ریزی و طراحی بیمارستان ایمن رعایت گردد.

۲-۷- پارکینگ

۱. اطمینان از روشنایی، نور کافی و بدون انعکاس برای ایمنی سالمندان در پارکینگ حاصل شود.
۲. تعداد کافی جایگاه پارکینگ برای استفاده‌کنندگان از ویلچیر وجود داشته باشد. اغلب همه سالمندان با ویلچیر جابجا می‌شوند. شرایط استفاده از ویلچیر برای کلیه‌ی پارکینگ‌ها رعایت گردد.
۳. یک مسیر ویلچیر امن و مستقیم وجود داشته باشد که پارکینگ را به ورودی ساختمان جدا از مسیر سایر وسایل نقلیه متصل کند. در موارد خاصی که مسیر تردد افراد با مسیر عبور خودرو تداخل پیدا می‌کند، باید امنیت افراد پیاده و به‌ویژه سالمندان، معلولان و بیماران با ناتوانی جسمی و حرکتی تامین نماید.
۴. در مراکز فوق، کلیه‌ی مسیرهای تردد باید هم‌سطح فضای پارکینگ باشند و اختلاف سطح بین آن‌ها مجاز نمی‌باشد. مگر آنکه با تمهید شیب‌راه دسترسی را برای افراد سالمند، معلول و بیماران با ناتوانی‌های جسمی - حرکتی تامین نماید.
۵. به علت وجود ویلچیر ارتفاع مفید سقف برای خودروهای سواری انتقال سالمندان حداقل ۲,۴ متر پیش‌بینی شود.
۶. محل توقف افراد سالمند، معلول در هر طرف نباید بیش از ۲ درصد شیب داشته باشد.
۷. ترجیحاً یک مسیر مستقیم مسقف از پارکینگ به سمت ورودی ساختمان وجود داشته باشد.

۲-۸- محوطه و فضاهای پیرامونی

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
سالمند	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۱ از ۱۷

محوطه و فضاهای پیرامونی مرتبط با فضاهای دوستدار سالمند دارای ویژگی‌هایی است که ضمن ایجاد رضایت از محیط پیرامون و تاثیر مثبت بر سالمندان، برخی نیازها و خواسته‌های آنان را تامین نماید. این ویژگی‌ها شامل حس ایمنی، امنیت، تعلق، جذابیت، کارایی و عملکرد هستند. الزامات مرتبط با معماری و تاسیسات در زیر بیان شده است:

۲-۸-۱- الزامات مرتبط با معماری محوطه:

۱. محیط خوانا و قابل درک باشد (بطوریکه سالمند بداند در کجای محیط قرار دارد).
۲. در کنار پله‌های ارتباطی به ساختمان، رمپ مسقف نیز اجرا گردد.
۳. نرده یا دست‌انداز مناسب جهت پلکان و رمپ ورودی در محوطه و فضای باز اجرا شود.
۴. از مصالح مناسب کفسازی در مسیرهای پیاده‌روی با توجه به اقلیم منطقه استفاده گردد.
۵. سطح محوطه باید به نحوی باشد که از سطح تراز انحراف نداشته و آب در آن جمع نشود.
۶. مسیرهای پیاده‌رو و رمپ تا حد امکان کوتاه باشند. بین راه‌های طولانی و رمپ‌ها مناطق استراحت قرار گیرد.
۷. عرض مسیرهای پیاده‌رو و رمپ به اندازه‌ای باشد که امکان عبور دو صندلی چرخدار فراهم گردد.
۸. با توجه به فضای محوطه و در صورت امکان، آب‌نمای مناسب که در پاکسازی و تلطیف هوا موثر است در نظر گرفته شود.
۹. برای ایجاد امنیت مورد نیاز کاربران در محوطه بایستی از ایجاد مسیرهای بن‌بست و پوشیده بودن مسیر توسط گیاهان پرهیز نمود. نورپردازی کافی و مناسب نیز به ایجاد حس امنیت در محیط کمک می‌نماید.
۱۰. توصیه می‌شود خلوت مورد نیاز کاربران (سالمندان و ملاقات کنندگان) با ایجاد حیاط‌های خصوصی قابل استفاده برای آن‌ها، تامین شود.
۱۱. با توجه به شرایط ویژه سالمندان به لحاظ محدودیت‌های حرکتی، در طراحی محوطه پیش‌بینی‌های لازم جهت ارائه خدمات در زمان بحران فراهم گردد. یکی از این راهکارها، پیش‌بینی محل استقرار سریع سایبان‌های سبک برای اسکان موقت است.
۱۲. تابلوهای راهنما و مبلمان محوطه که در مسیرهای پیاده‌روی جانمایی می‌شوند نباید از عرض مفید راه بکاهند. بهتر است برای استقرار صندلی، آبخوری و در مکان مورد نظر، طراحی مسیر بگونه‌ای باشد که پس از استقرار، فضایی معادل ۹۰ سانتیمتر بیش از عرض مفید موجود باشد.

۲-۸-۲- الزامات مرتبط با تاسیسات برق و مکانیک محوطه:

۱. در محوطه روشنایی مناسب پیش‌بینی شود.
۲. در محیط محوطه امکان پیچینگ و پخش موسیقی به صورت مناسب پیش‌بینی شود.
۳. دوربین مداربسته جهت نظارت و کنترل توسط پرستاران بر وضعیت سالمندان در محوطه پیش‌بینی گردد.
۴. استفاده از تابلوهای راهنما برای خواناتر شدن مسیرها در محوطه الزامی است. راهنماهای حرکت در شب در محوطه به صورت علائم روشنایی پیش‌بینی شود.

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات	تایید کننده: معاونت فنی	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی
تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تاریخ: فروردین ۱۴۰۴

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۲ از ۱۷

۵. سیستم جمع‌آوری آب باران در محوطه جهت جلوگیری از آب گرفتگی پیش‌بینی شود.
۶. علائم هشداردهنده و حفاظت برای کلیه دستگاه‌های تاسیسات مکانیکی که در محوطه نصب گردیده‌اند نظیر کمپرسورهای کولرهای گازی، چاه فاضلاب، برج‌های خنک‌کن و پیش‌بینی شود.
۷. توصیه می‌شود سیستم ذوب یخ برای مسیرهای حرکت سالمندان در محوطه در اقلیم‌های سرد پیش‌بینی شود.
۸. گریدهای جمع‌آوری آب باران از مدل‌های مناسب با ابعاد و اشکال مناسب حرکت سالمندان انتخاب گردد. (جهت جلوگیری از گیر کردن پایه واکر، چرخ ویلچر، عصا و ... در شبکه گرید)

۳- ویژگی‌های عناصر محیط پیرامونی در فضاهای دوستدار سالمند

عناصر پیرامونی تاثیرگذار در آسایش محیطی فضاهای دوستدار سالمند عبارتند از:

- مصالح مورد استفاده در نازک‌کاری کف و دیوارها
- درب و پنجره
- بکارگیری نور طبیعی و استفاده مناسب از نور مصنوعی
- دستگیره‌های کمکی
- تابلوهای راهنما
- بکارگیری مناسب رنگ‌ها در طراحی
- ابزارهای کمکی و مبلمان

این عناصر در فضاهایی که سالمندان در آنها حضور پیدا می‌کنند از جمله اتاق‌های بستری، اتاق فعالیت‌های گروهی، فضای انتظار و ... بر کیفیت فضایی و افزایش رضایتمندی سالمندان تاثیرگذار هستند.

۳-۱- مصالح مورد استفاده در نازک‌کاری کف و دیوار

۱. کفپوش‌ها از مواد غیرانعکاسی (که منجر به انعکاس نور و خیرگی نمی‌شوند)، غیرلغزشی و جاذب صوت، عایق صوت و حرارت، مقاوم در برابر مواد شیمیایی، آب، رطوبت و مواد شوینده، باشند.
۲. از کفپوش‌هایی با رنگ‌های متضاد برای تمایز کف از دیوار استفاده شود. از رنگ‌ها و یا طرح‌هایی که باعث ایجاد اختلال بصری در سالمند می‌شود، پرهیز گردد.
۳. لبه‌ها، مرزها و مسیرها با رنگ‌های با کنتراست بالا مشخص شود.
۴. از مصالح عایق صوتی در فضاهایی که تراز صدای نامطلوب در سطح مجاز نمی‌باشند استفاده شود.
۵. در فضاها و بخش‌هایی که بیماران توانایی راه رفتن دارند و یا در فضاهای عمومی که امکان زمین خوردن سالمندان وجود دارد، جهت به حداقل رساندن آسیب احتمالی، از کفپوش‌هایی با قابلیت ارتجاع مناسب استفاده شود.

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۳ از ۱۷

۶. در تمام مسیرهای دسترسی و اتاق‌ها، سطوح شیب‌دار، پله‌ها و ... پوشش کف باید ثابت و سخت بوده و به‌گونه‌ای باشد که مشکلی برای تردد راحت صندلی چرخ‌دار، عصا و واکر ایجاد نکند و سبب از دست رفتن تعادل بیماران در حین حرکت نگردد.

۳-۲- درب و پنجره

- درها بدون آستانه باشند؛ در صورت لزوم وجود آستانه (در فضاهای مرطوب مانند سرویس‌های بهداشتی، حمام و ...)، تراز کف در طرفین کلیه درها یکی بوده و ارتفاع آن کمتر از ۲ سانتیمتر در نظر گرفته شود. (آستانه دارای گوشه‌های تیز نباشد)
- ترجیحا جهت درب‌های ورودی، از درب‌های اتوماتیک که با تاخیر بسته می‌شود استفاده شود.
- از درب‌هایی که دستگیره آن نیاز به خم شدن سالمند نداشته باشد و حداقل با یک دست باز شوند استفاده شود.
- استفاده از درب کشویی در فضاهایی که امکان رفت‌وآمد سالمندان و معلولین وجود دارد، به دلیل سختی در باز کردن و بستن این نوع درها، ممنوع است.
- دربها و پنجره‌ها توری داشته و ترجیحا عایق صوت و دوجداره باشند.
- برای سهولت در تشخیص درب ورودی از دیوار اطراف آن، از تغییر رنگ یا تضاد رنگی استفاده شود.
- از پنجره با لولاهای کناری در اتاق سالمندان استفاده شود.
- طراحی و اجرا پنجره‌ها بگونه‌ای باشد که خطر افتادن نداشته باشند. پنجره‌ها تا زاویه ۶۰ درجه باز شوند.
- پنجره‌ها دارای سایه‌بان یا کرکره مناسب جهت کنترل شدت نور باشند.
- پرده‌های پنجره ترجیحاً کنترلی بوده ضمناً قابلیت استفاده برای افراد روی ویلچیر را داشته باشند.

۳-۳- دستگیره های کمکی

- دستگیره‌ها در فاصله ۸۵ سانتیمتری از سطح زمین نصب شود.
- قطر دستگیره‌ها ۴۰ تا ۴۵ میلیمتر باشد.
- در فاصله ۱۰ سانتیمتری از انتهای دستگیره علامتی که مشخص کننده اتمام دستگیره باشد قرار داده شود.
- در دو طرف راهروها و پله‌ها و سطوح شیب‌دار دستگیره نصب شود.
- در دوطرف کابین اسانسور و در فاصله ۸۰ تا ۱۰۰ سانتیمتری از کف اسانسور دستگیره نصب شود.
- دستگیره‌ها مقاوم و قدرت تحمل وزن را داشته باشد. ضمناً رنگ آن‌ها در تضاد با رنگ دیوار و کف باشد. تا به سالمندان با اختلالات بینایی برای تشخیص محل دستگیره کمک نماید.
- از سالم بودن سطوح پشتی دستگیره‌ها جهت جلوگیری از آسیب به دست سالمند اطمینان حاصل گردد.

۳-۴- تابلوهای راهنما

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۴ از ۱۷

با توجه به اینکه برخی سالمندان دارای مشکلات ناشی از اختلالات بینایی، شناختی، کمبود تحصیلات، تفاوت‌های فرهنگی و .. هستند لازم است علائم و تابلوهای راهنما دارای مشخصات زیر باشد:

۱. علائم منظم و حاوی یک پیام ساده باشد. نوشته‌ها مات و غیرقابل انعکاس نور باشد و دارای گرافیک ساده باشد. نوشته‌های تابلو دارای رنگ روشن در زمینه تیره باشد. بطور کلی تابلوها بایستی به صورت واضح و خوانا بوده و در موقعیت‌های مناسب نصب گردد. همچنین تابلوها بایستی در روز و شب خوانایی مناسب را داشته باشد.
۲. برای جلوگیری از سردرگمی باید تعداد تابلوهای مورد استفاده به صورت بهینه در نظر گرفته شود. چرا که تعداد کم و یا زیاد آن‌ها می‌تواند مشکل‌ساز شود.
۳. مناطق مختلف با رنگ و نشانه و طرح‌های مختلف علامت‌گذاری شود. جهت تسهیل در شناسایی فضاهایی همچون سرویس‌های بهداشتی و ... از تابلوها و علائم قابل رویت از فاصله دور (عمود بردیوار) استفاده گردد.
۴. از فلش‌های راهنما بر روی دیوار استفاده گردد.
۵. تابلوهای راهنما در مکان‌هایی که مسیر تغییر می‌کند همچنین بین بخش‌ها نصب گردد.
۶. از ساعت‌ها و تقویم‌های بزرگ استفاده شود.

۳-۵-رنگ

نفوذ رنگ‌ها و تأثیر آن‌ها روی ذهن و جسم به طرق گوناگون ثابت شده است و استفاده صحیح و نادرست از آن‌ها تأثیرات مثبت و منفی زیادی در زندگی سالمندان خواهد داشت. در فضاهای دوستدار سالمند نیاز به استفاده از رنگ‌های متنوع و نورپردازی مناسب است. رعایت نکات ذیل باعث تقویت سیستم اعصاب در این افراد می‌شود :

۱. به منظور وضوح‌بخشی به محیط جهت افراد دارای مشکلات بینایی و یا سالمندان، تفاوت میان سطوح نزدیک به هم با استفاده از تضاد (کنتراست) رنگ‌ها مورد توجه قرار گیرد. این امر باید میان درها و قاب آن‌ها، مسیر حرکت و موانع موجود و... پیش‌بینی شود.
۲. از رنگ‌های گرم (مانند زرد، قرمز و نارنجی) در رنگ آمیزی و دکوراسیون اتاق‌ها (بدون افراط) استفاده شود.
۳. از رنگ‌های آبی و سبز یا تلفیق آنها بعلت عدم تشخیص این دو رنگ اجتناب گردد.
۴. لبه‌ها، مرزها و راه‌ها با رنگ‌های با کنتراست بالا مشخص شوند.
۵. از رنگ‌های متضاد برای تمایز کف از دیوارها استفاده شود.
۶. از رنگ‌های متضاد برای مشخص کردن درب‌ها و دستگیره‌ها از دیوار و کف استفاده شود.
۷. از رنگ‌های تند جهت وسایل خطرناک مانند پریز برق و ... استفاده شود.
۸. در تمام بخش‌های بستری و بخش‌هایی که نظارت مستقیم پرستاری بر بیمار حیاتی است، رنگ‌ها طوری انتخاب شوند که از یک طرف ادراک گروه پزشکی و پرستاری مختل نشود و از طرف دیگر آرامش بیماران را از نظر روانی

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۵ از ۱۷

برهم نزنند. رنگ استفاده شده در این بخش باید از نوع روشن و القاءکننده آرامش باشد. از به کار بردن رنگ‌های تیره در داخل بخش‌ها خودداری شود.

۳-۶- ایزارهای کمکی و مبلمان

۱. وسایل کمک حرکتی، پشتیبانی و رفاهی (عصا، واکر (ضد آب)، ویلچرهای دستی (ضد آب) یا برقی)، صندلی حمام، تشک مواج، بالابرهای مکانیکی و برقی، تلویزیون، دستگاه پخش‌کننده صوتی و تصویری، تصفیه هوا، بخور، اکسیژن‌ساز پرتابل (در صورت نبود سیستم اکسیژن‌ساز مرکزی)، نبولایزر، کیسه آبگرم، پوشاک ارتوپدی مناسب، کپسول اکسیژن و متعلقات، ترازو، رمپ ثابت و برقی و گلوکومتر در نظر گرفته شود.
۲. پارچه‌های مورد استفاده در مبلمان، مات، غیرلغزنده و فاقد طرح‌های پیچیده باشد. همچنین از رنگ‌های مناسب که با رنگ محیط پیرامون در تضاد باشد استفاده گردد.
۳. میزها ثابت، گوشه‌های آنها گرد همچنین دارای ارتفاع مناسب برای استفاده افراد با ویلچر باشند.
۴. مبلمان حتی‌المقدور ساده و در اوج مطلوبیت و دلپذیری برای سالمندان باشد.

۴- الزامات کلی تاسیسات برقی در فضای دوستدار سالمند:

۱. روشنایی ایمنی با چراغ‌های دارای باتری ذخیره حداقل یک‌ساعت خصوصا در فضاهای مشاع پیش‌بینی و نصب گردد.
۲. روشنایی به گونه‌ای باشد که نور در همه‌جا به طور یکسان پخش شود. از به کار بردن سطوح براق بمنظور جلوگیری از خیره شدن و انعکاس نور پرهیز شود.
۳. تعمیر و نگهداری سیستم روشنایی به صورت منظم انجام گیرد. (سوسو زدن لامپ می‌تواند برای سالمندان به خصوص بیماران مبتلا به صرع مضر باشد).
۴. کلیه پریشا حتما با رنگ‌هایی که جلب توجه می‌کند مشخص شود.
۵. سیستم‌های هشداردهنده در مواقع اورژانس (آتش‌سوزی (سیستم اعلام حریق) و...) به صورت ایزارهای دیداری و شنیداری بسیار قوی و یا سیستم‌های هشدار دهنده دارای ارتعاش پیش‌بینی شود.
۶. از تقویت‌کننده‌های شنوایی در صورت لزوم استفاده شود.
۷. دستگاه موتور برق جهت استقرار برق اضطراری در موقع لزوم پیش‌بینی شود.
۸. ایمن‌سازی کامل سیستم تاسیسات برقی شامل ارتینگ و استفاده از تجهیزات حفاظتی و کلید تشخیص نشت جریان (محافظ جان) مناسب و استاندارد در تابلوهای برق مد نظر قرار گیرد.
۹. دوربین مدار بسته برای نظارت بر سالمندانی که مسیر را گم کرده‌اند وجود داشته باشد.
۱۰. از تکنولوژی روز دنیا در سیستم تاسیسات برقی مانند سیستم‌های تلفن، احضار و ... استفاده شود.

۵- الزامات کلی تاسیسات مکانیکی در فضای دوستدار سالمند:

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---

عنوان سند:	وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	کد سند: WT۰۶-۰۰
دستورالعمل راهنمای طراحی فضاهای دوستدار سالمند	معاونت توسعه مدیریت و منابع	تاریخ بازنگری: فروردین ۱۴۰۴
	دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی	صفحات: ۱۶ از ۱۷

۱. پیش‌بینی سیستم گرمایشی و سرمایشی مناسب برای تامین دمای آسایش در حدود ۲۳ الی ۲۹ درجه سانتیگراد برای سالمندان الزامی است.
۲. امکان سهولت در خاموش و روشن کردن و کنترل دمای آسایش سیستم سرمایش و گرمایش برای سالمندان پیش‌بینی گردد.
۳. سیستم سرمایش و گرمایش دارای دریچه‌ها و یا تیغه‌های پخش هوای مناسب، با توجه به نوع سیستم باشد که از وزش مستقیم باد به سالمند جلوگیری و در عین حال شرایط آسایش را فراهم نماید.
۴. پیش‌بینی سیستم هوای تازه و پاک در فضاها و تعویض فیلترهای دستگاه‌های هوارسان مد نظر قرار گیرد.
۵. پیش‌بینی لازم جهت عدم ایجاد مزاحمت سیستم‌های اطفاء حریق انجام شود.
۶. لازمست کپسول‌های آتش‌نشانی واقع در طبقات، در باکس‌های ویژه نصب گردند تا باعث مزاحمت و اختلال در رفت و آمد سالمندان و مخاطرات احتمالی نشوند.
۷. سیستم رطوبت‌ساز و یا رطوبت‌زدای پرتابل به عنوان پشتیبان برای سالمندان در فضاها پیش‌بینی گردد.
۸. توجه به محدوده صدای مجاز دستگاه‌های سرمایش و گرمایش در حدود ۳۰ دسی بل برای جلوگیری از ایجاد آلودگی صوتی ضروری است.
۹. آب سردکن مناسب برای تامین آب آشامیدنی تصفیه شده پیش‌بینی گردد.
۱۰. برای تضمین عملکرد شرایط آسایش دمایی محیط و تصفیه هوا و لزوم جریان هوای پاک و آب بهداشتی، به مسایل مربوط به تعمیر و نگهداری منصوبات تاسیسات مکانیکی توجه گردد.

منابع:

- مجموعه کتب " استاندارد برنامه‌ریزی و طراحی بیمارستان ایمن " -جلد دهم با عنوان استانداردها و الزامات عمومی، مرداد۱۳۹۲-جلد اول با عنوان بخش بستری داخلی/جراحی، خرداد ۱۳۸۹- معاونت توسعه مدیریت و منابع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی
- مجموعه کتب " استاندارد برنامه‌ریزی و طراحی بیمارستان ایمن " - جلد اول با عنوان بخش بستری داخلی/جراحی، خرداد ۱۳۸۹- معاونت توسعه مدیریت و منابع وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی
- ضوابط اعلام شده از سوی معاونت بهداشت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی- دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس
- دستورالعمل مرکز مراقبتهای طولانی مدت- معاونت پرستاری وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی
- پایان نامه دانشجویی تحت عنوان " ارائه راهنمای طراحی معماری بخش دوستدار سالمند در بیمارستان‌های ایران " دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی و درمانی ایران- دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی- سید پویان توده فدوی- بهمن ۱۳۹۶

تهیه کننده: گروه معماری و تاسیسات تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تایید کننده: معاونت فنی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴	تصویب کننده: دفتر توسعه منابع فیزیکی و امور عمرانی تاریخ: فروردین ۱۴۰۴
--	--	---